

Радмила Гикић Петровић и Угљеша Шајтинац

ОНО ШТО ТЕ НЕ УЗБУЂУЈЕ ОСТАВИ ДРУГОМЕ

Радмила Гикић Петровић: *За чииаоце часойиса Поља било би занимљиво да нам нешићо кажеће о свом безбрижном деићинству, о иределима које сће уйамћили, о Великом Бечкерекy, Зрењанину.*

Угљеша Шајтинац: Био сам немогуће дете. Моје дневне обавезе сводиле су се само на једно – подривати безбрижност! Родитељи су били премлади, растао сам уз њихове очеве и мајке. Нисам имао нарочитог поштовања за то што су учинили. Знао сам да им приређујем сцене, да тражим од њих да се изгубе кад би ме посећивали код баке и деде. Истеривао их напоље. Имао сам хроничан ларингитис, честе нападе гушења. Све се завршавало болничким креветом у ноћним сатима и маском за кисеоник на лицу. Због тога ме отац и мати нису развличили са собом по подстанарским адресама. Деда је имао ауто, то је било од нарочите важности кад крене напад. Доста сам времена проводио у друштву старијих. Радознале вршњаке мојих баба и деда знао сам да пренеразим изразима као што су „дупе“ и „говно“. Наиме, често бих ужасавао све тако што сам на питање „А, како се ти зовеш?“ изговарао управо те две речи. Секао сам се брицама у неопрезности, гурао голе жице у штекер, тукао кад год је било прилике, чак сам и крао по самопослугама. Бивао сам с правом леман и кажњаван. Предели мог детињства су једно тада новије насеље и једна паорска кућа на периферији града. Затим, кућа на селу, кад су се бака и деда вратили да пензију проведу на месту где су рођени. Волео сам бицикл. Једном ме је ударио мотор док сам претрчивао калдрмисан пут у намери да и ја учествујем у куповини лубенице. Нисам имао пса, мачку, ништа од тога. Био сам неодговорно дете. Довлачио сам пужеве и гуштере и покушавао да од њих направим љубимце, али не би дуго живели. Мати је глумила у луткарском позоришту. Све сам гледао. У старом, непостојећем луткарском, сакривао бих се у огромној печурци која је стајала у холу. Отац је радио у установи културе, није га било од јутра до сутра. Али, могао сам да идем на концерте, на филмске маратоне, једном су ме чак убацили и у манифестацију „Деца певају“. Изгубио сам живце на једној проби и шутну добош. Онда су предложили да се манифестација зове „Деца певају и туку“. Доста сам висио на децјем одељењу. Стално су ми испитивали јетру, а био је ту и ларингитис. Хичкоковска појава доктора Сечујца обележила ми је детињство. Пипао би ме и слушао, а онда изговарао чувено: „Да он ипак остане у болници...“ Опет, ни то није било страшно. Свуда је било рашчупаних девојчица у спаваћицама, трчале су ходником, вириле из врата, певале, рецитовале нешто. Вилински свет. Тамо сам цртао стрипове, читао књиге. Вођен сам на море. Једном у планину. Моја мајка је стари шофер, сестра и ја смо на задњем седишту зверали по Грчкој, Словачкој и Чешкој, Мађарској. Школа је била досадна, али разред у којем сам био преселили су

РЕД
ВОЖЊЕ

после у другу основну и то је било узбудљиво. Много се тога почињало из почетка. Данас схватам да ништа не може да „почне из почетка“.

Р. Г. П.: *Из њих њредела, о чему сје уосјалом и њисали, ујамђени су и њисци њојууј Тодора Манојловића, Црњанској, Сјерије, Јовице Ађина, Вујице Решина Туџића, Војислава Десјојова. Колико њоимање завичаја има ограра у Вашим књиама као и њисци који су са њој њогруча?*

У. Ш.: „Удесио ђаво да се родим с талентом у Русији!“, рекао би Пушкин. Завичај трпи све. Банат је такав да се и новопридошлом чини да је ступио у прапостојбину. Скоро сам зазорио у измаглици. Недалеко од Тамиша где је и идиоту јасно да нема природне источне границе између нас и Румуније. Био сам блатњав до колена. Ходао сам летњим путем. Била је то смеша росе и најфиније прашине. Колико писаца, толико и доживљаја. Банат је неукротив у погледу систематизације. Неће у енциклопедију, у лексикон. Нема свог писца. Сви који пишу о њему и у њему – његови су. Ту се теже дише. Мени то личи на освету некадашњег мора. Никад није испарило до краја. Људи ми личе на планктоне који се греју на његовој кожи. Банат су леђа кита која вире из праисконског дна. Колонија која се никад није покорила колонизацији. Травуљина буја, сирак цепа набој уздуж и попречно. Репува гута зарђале делове пољомашина. Птице господаре. Пауци, мушице, обади. Истовремено, поред свог културног наслеђа, историја као да није ни почела. Народи, језици, вероисповести, приповедања, групне и појединачне биографије, све то као да тек чека да буде откривено. Међу поменутих и непоменутих писцима много је различитих приказа овог поднебља. Све је то лепо. Нескладно, раштимовано, непредвидљиво. Лудачко, али не и суицидно. Говор замире. Нема времена за складне размене вербалних описа недоживљеног и проживљеног. То је добро време за писца. Околина је све тупља. Поживотињена. Тражи опис.

Р. Г. П.: *У Вашој њородици изјлега да није случајносј биђи књижевник, од оца Рагивоја, геде Живојина, сјрица Сјанка који се ѡакође бавио њисањем. Колико сје ујамђили њородичне разјоворе који су у основни сасјавни гео ѡриче и ѡријоведања?*

У. Ш.: Много, али не сувише. Нас су, чини ми се, околности натерале да будемо развоетни у најужем кругу. Живот штошта тражи од човека. Требало је здробити тај орај у шаџи и пустити праву реч у правом тренутку „кроз ограду зубну“. Отац синовима, синови њиховим синовима и тако даље. Имао сам ту сређу да нисам морао да слушах небулозе, да ми се чита из породичних папируса, да слепо следим. Да се следим кад ми се говори. Све најбитније стекао сам у тим разговорима. Нису то чак ни вештине, трикови. Реч је о тренингу личне слободе. О претварању пуког запажања у нешто више. Како створити нешто више од оног „штошта“ што живот тражи од човека. Никад нисам слушао празне приче. Нико ме није плашио заветима или придикама. Нисам бивао окован алкама „онога што је учињено за тебе“. Кроз те три генерације, књижевност, театар, филм, музика, а пре свих поезија, често су били важнији од апстрактне свакодневице онога што је у тањиру, новчанику, календару или у гађама. Ја сам то разумевао као размену љубави и велико спремање „породичног блага“. Можда нас то никуда није одвело али нас је за много шта учинило спремнијим.

Р. Г. П.: *Зайисали сїе у роману Сасвим скромни дарови, да је „Банай идеалан за љушїање змајева. Само небо, веїар и шїај облик змаја који се ойїре веїру. Врло честїо се дешавало да су ми се уїраво у шїим моменїима раћале идеје“. Како насїаје Ваше књижевно дело?*

У. Ш.: Испод коре, сокови не мирују. Некад роди а да није ни цветало, као што може да цвета а да не роди. Змај на висини, није лоше. То што га држи привезаног и на калему који је међу прстима налик је нерву који се извукао из система. Продужио се, наставио, држи тебе овде и оног тамо горе у некаквој вези. Идеја лети, ти стојиш. Ти летиш, а идеја кô укопана. Кад дуне повољан ветар и кад му осетиш кретњу у струни тад наступа велико преиспитивање идејине величине и снаге. Јер, што се идеја чини већом то су и изгледи за успех мањи. Треба просто пренети ту партитуру ветра на папир. Ништа више. Оно што те не узбуђује остави другоме. Моралне и етичке ограде негде су више негде ниже. Мачор твоје замисли негде ће их прескочити негде неће. Машта је важна. Треба је преотети испразном вештичарењу које није одмакло од потраге за каменом мудрости. Најглупљој потрази икада! Уз машту и најсировије комаде стварности може се допрети до суштине. До твоје истине. Жеља да је напишеш први је корак ка избављујућем саморањавању. Други корак, саморањавање, постиже се стављањем тачке иза последње реченице. Трећи и завршни корак је препустити личној истини да се отуђи кроз читање од стране неког странца. Могу ја да планирам и да нижем редове, али књига није настала све док не нестане. У личној истини непознатог читаоца.

Р. Г. П.: *Исїоимени роман је ѱородична ѱрича уобличена у савремену варијаншїу еїисїоларної романа: или размена елекїронске ѱошїе између двојице браће кроз сећања, блискосї и ѱородичне односе. Драмски ѱисац оглази у Њујорк на скуї младих аушора из Исїочне Евроїе... И још се чуди ко їа је ѱослао. Колико је у роману аушобиографскої?*

У. Ш.: Извесна количина, не много. Забавне су ми слутње и препознавања од стране оних који су је читали. Крајње неуверљиво звучаче да „писац ту уопште није битан“. Али, ја се не стидим својих неуспеха.

Р. Г. П.: *Милица Мирковић зайисала је: „Ако се аушору и може ѱриоворишїи да ѱочесїо наїиње ѱаїїосу...“ и: „Аушор нема ѱреїшензија да му шїексїї буде концепшїуална ѱрекреїшница нишїи ѱроїаїандна шїрибина ѱромких идеја; збивање и ѱриїоведање осїају у уском круїу ликова и ѱоруке на ѱриземном, шїемељном елеменшїу ѱородице.“ (Поља, новембар–децембар 2012).*

У. Ш.: Истина. Милица је у праву. Нема ту ничег нарочито новог, експерименталног, посебног. Патос ми је особито старомодан, неподношљив.

Р. Г. П.: *Кроз роман се ѱреламају дискреїшне и духовишїе иїре речима, усїела искорачења из љушїура ѱреїознашїљивих еїишїеїа и савременої жарїона; заједљива иронїа у ѱородичним ѱецакњима. Живишїе у Зрењанину, радишїе у Новом Сагу, били сїе у Њујорку, да ли осећашїе шїај велики раскорак између учмалосїи и узаврелої ценшїра?*

У. Ш.: Раскорак је неумољив. Али и природан. Раскорак је привилегија живућих. Друго је то како сам доживео и доживљавам просторе, раздаљине, особености нарочитих места. Чамотиња не зна за границе. Радост исто. Ја сам у вечитој потрази за местима која би тек могла нешто да ми значе. Мислим да су сви људи некад имали у својим језицима нарочите називе за места која нешто посебно значе. Знам да је Јапанци и данас имају – утамакура. Тако називају она посебна места, углавном необележена, чији се опис или тек помињање могу пронаћи у хаикуима јапанских песника. Бор, нека стенчуга, мостић преко реке, увала... Свака од тих ствари, помињањем у неком од хаикуа, престала је да бива тек пука природна појава и наставила да живи у свести читавог народа као нешто посебно, можда и свето. Бусен жилаве траве на којем је песник предахнуо, поточић на чијим обалама је ждрал у прелету оставио потпис својом сенком, а онда слетео право у стих. Било би лепо обележити свако од њих. Из-утамакури-сати мапу наше земље, читавог света, и тако одати почаст не само песницима који су ту застајали и о појавама које су тамо затекли написали стих, већ, одати почаст и свакоме ко не жели да се такве ствари забораве.

Р. Г. П.: *Ви сѝе у шексѝ врло вешѝо увели шејкерску филозофију, која ѝосѝаје једно од чворишѝа уобличења романа. Огјецѝ учења северноамеричке хришћанске секѝе дискреѝно избијају на ѝовршину у неким сеѝменѝима ѝриче. Каква је ѝо шејкерска филозофија?*

У. Ш.: Немам појма! Не знам ни да ли постоји као „филозофија“. Читао сам о обичајима и начину живота. Нестали су. Нема их. Испунили су своју мисију. Још један пример из подебеле књиге нестанака. Важни су им били плес и музика, уметност сведеног стила у дрводељству, смиран, скроман начин живљења. Они су аутентична секта из Новог Света, али да није географске предусловности која прати ту књигу, могли су једнако добро послужити и Маје, Инке, Астеци, пећински људи, толика истребљена племена и народи.

Р. Г. П.: *У роману сѝе заѝисали: „Можда сам неук, али нисам сиѝуран да је игеја са осѝанком у Америци реална. Ниси ѝѝи човек који вози ѝикаѝ, ѝѝи си ѝисац.“ Да ли сѝе имали ѝонуда да осѝанеѝе у Америци?*

У. Ш.: Не. Верујем да човек својим понашањем може да призове разноврзне понуде. Може, на крају крајева, сасвим да се посвети нуђењу самога себе и то пре било каквих назнака да вас уопште неко жели. Мени такве ствари нису блиске. Ометају ме. Мислим да ни са једним пределом не бих имао тако страсну везу да су наши сусрети били претходно договорани, дуго припремани или стратешки вођени. Утамакура се не припрема. Сензације се не најављују. Заљубљивање се не планира.

Р. Г. П.: *Један од јунака Сасвим скромних дарова каже: „Мени је оѝаѝбина на срамоѝу, а ѝѝи оѝаѝбини.“*

У. Ш.: Реч је о цитату из Плутархових *Аѝинских државника*. То је догађај из живота једног од најзаноснијих мудраца античких времена, трагичног Анахарсида из Скитије. Ко није препознао Анахарсида у себи тај није живео на овом свету.

Р. Г. П.: У књизи *Ћрича* Банаторијум (и ина проза), Ваши јунаци су људи са марине, различитије генерацијске доби, класе, суочени са еџисџенцијалном ѳразнином. Они су сџајички и без моѳћности иницијативе. Где ѳроналазиџе ликове за своје ѳриче или романе?

У. Ш.: Свуда. Људски род није тешко пратити. Налик смо крду. Некад се то деси у простој размени погледа. Чешће као плод зачет бивањем на датом месту, у дато време. Просто, присуство. Интерес ми није опао. Гледам на људе као на једине створове свесне свог посрнућа. Што су упорнији у порицању тиме је драма већа. Толико о спољашњим појавама. О унутрашњим, у бићу, у души, мислима и намерама, тамо где се одвија други ниво борбе са свевладајућим бесмислом – и на то мислим док пишем. „Лицима која делају а не проповедају...“ рекао би Стагиранин. Волим делатнике за јунаке. Али, ни паразити нису бескорисни. Несразмера маште, дубоких и интимних тежњи са стварним и могућим, са ограничењима тела, воље и моћи – то су два жрвња под којима се меље зрневље сваке приче. Онда просејавам, месим и печем. Нема лоше бербе. Људи ничу и на најсуровијим теренима. Колико год да смо посрнули то још није довољно да би се завела свеопшта диктатура мизантропије. Јер пишеш за људе. Дакле, надаш се.

Р. Г. П.: Бранислав Живановић је уочио да Ваше ѳриче „Коресѳондирају са меланхолијом Црњанској из Дневника о Чарнојевићу, рецимо, годатно је наѳлашено у ѳојединим ѳричама у којима је календарско време, односно, декор душевној сџања јунака, месец новембар“ (Поља, сепџембар 2015). Занимљиво заџажање, да ли је џо и била намера, или случајностџ?

У. Ш.: Свако има свој сопствени новембар. Нисам намерно. Поређења су могућа. Чак стална. Може се рећи да је поређење једно од основних критичарских алатки. Не бих тако нешто урадио ни себи ни Црњанском. Не себи јер је дрско поредити се са грађом *Дневника*... којој сам давно допустио да се читањем насели у мени. Поготову не Црњанском. Таквом класику није потребан мој скривени наклон. Али, без икакве ироније у тону, какав би то гест био кад би се за сваку ситницу обрушавали на младе, учене, начитане и још увек вољне критичаре, какав је, међу много својих колега и Бранислав Живановић. Учили смо високе школе, а сад ћемо се правити да то није важно? Јер, коме у овом окружењу требају писци, теоретичари, уметници разних вештина? Књижарима, да. Да у потрошачко-предестинираним ентеријерима својих књижара држе за продавце мастере књижевности. Скренуо сам у причу, не без намере. Стићи ћемо и до „новембра“... Многе су животињске врсте у међувремену заштићене, само се са човеком одуговлачи. Све док се одричемо метафоре ствар ће остати недовољно јасна. Овде је реч о „орловима крсташима“ које неко из каприца гаји у аераријумима добро скривеним између крошњи у врту иза виле. Да питамо укавезене птице – постоји ли уопште неки други месец?

Р. Г. П.: У овој збирци вреди исџаћи језичку форму, жарѳон, дијалекаџи и локализам. Да ли џај начин ѳриповедања, на неки начин, Ви као ѳриповедач ѳоисџовећујеџе са својим јунацима?

У. Ш.: Јунак има свој језик, да. Свој реченични склоп, фонд речи, своје поштапалице, фразе, своје порекло и биће нескривено присутне у начину на који се говори. Сведени облици, чеда брака електронске комуникације и смореног говора нашег доба нису ништа ново. Али, досадни су, ограничено употребљиви. Мени константно недостаје нових и нових речи. Треба ковати, претапати. Проза може да преживи само ако се врати својим коренима. Поезији. Дакле, ако не подражава слободу какву дозвољава поезија осуђена је на пропаст. Чак не ни на пропаст. На досаду. Још горе.

Р. Г. П.: *Посебно занимљив је лик Пејшар Пејровић из њриче „POV“ (point of view – љачка љедигишја), ојседнујоси љорнојрафским филмовима, усјуи и скрибоман – која нико неће да објављује.*

У. Ш.: Петар Петровић – Песник. Неће нико да објављује поезију. Ни његову ни многих још. Да не говорим о хонорарима. Ето, малопре ожаљени критичари ипак ће за неки приказ или теоријски осврт, есеј, увек добити неку лову. Уметнички прилози се не хонораришу. Порнофиличарска страна П. П.-а ту је да би нас одвела до суштине приче. Захваљујући преданом истраживању на том пољу Песник проналази љубав свог живота. Песникињу која се остварила као актер у једном од клипова. Колико год да је грозно, а безгранично је грозно, за љубав има прилике. А можда и наде.

Р. Г. П.: *Прича „Космос је Србија“ љријоведа нам о рајном инвалиду са ејзисџенцијалним љроблемима, а „Солунци не љоворе“ о љисцу који на сџојодишњицу Великој раја одлази у Солун како би нашао мајтеријал за наручену љричу и схваја бесмисао... ијдг. Да ли сје некада били у љрилицу да љишеје на загају џему или љо љоруџбини?*

У. Ш.: Писао сам и на „задато“ и по „наруџби“. То је у основи заната, пре свега драматурга. Није ми омиљено, али било је „да се мора“. Било је и „из љубави“. Не сећам се да сам икада неку од наручених прича после објављивао у збирци. Лепо је да постоје те „једнократне“, грубо назовимо „наменске“ приче. Споменарска ствар, без ироније. Што се поменуте две приче тиче, њих је спојила и тема рата. После једне деценије и нешто више од „једног тамо рата“ и сто година после „првог – великог“. Насиље ми је омиљена „ловина“, а рат је највеће насиље. Већ се понављам, једно те исто. Нећу даље, тек да кажем да историја људског рода и није ништа друго већ историја насиља.

Р. Г. П.: *Ви сје добро сјознали дејрадацију банајској села, али и љојос раја и националистичких љорива. Један кријичар је најоменуо да у љих десетјак љрича има „Извесне неуједначеноси у квалиџеју, домеју и ефикасносси... које у љојединим сејменџима дојуну и недосџајтак налазе у друјим нарајивима, чинећи их носеђим сјуубовима или инџермецом обрџа... љримедба може да иде у смеру нечисџоћа у изразу, нејојребних елизија у сад већ љрејознајљивим Шајџинчевим реченичким исказима љелејрафске одсечносси.“ Како љдегаје на нашу кријику?*

У. Ш.: Стран ми је тај свет. Неук сам да судим. За то се човек спрема и учи. Мене не погађају ни претеране хвале ни уочене мане. Свака је критика образлагање, систематизовање утисака о доживљеном. И као у сваком послу, неко уме, неко не уме.

Р. Г. П.: У Банаторијуму, или у „санаџоријуму“, Ви сѝе лексичком досеѝком уѝрадили чиѝав Банаѝи (банаџоријум), или сѝе ѝом исѝом „санаџоријуму“, ѝроменивши му ѝочеѝно слово, уѝкали једно ефекѝно алудирање на баналносѝ – чеѝа?

У. Ш.: Чега вам драго. Упируѝи у Банат моје је да вас заведем. Док трагате за локалним, вама се све више чини да ту ничег локалног нема. Чиста превара. Без лоше намере. Досетка. Санаторијуми некоме помогну некоме не. У последње две књиге прича принцип је исти. Кад је готово, поређаш наслове свих редом и бираш име једне од прича за оне речи које ће стајати на корицама. Све је боље од „Изабраних“ или „Сабраних“.

Р. Г. П.: Змај се ѝојављује у ѝарку у санаџоријуму (и у роману и у ѝричи у Банаторијуму). Да ли је ѝо слобода? Ви сѝе и оцу ѝуѝѝали змаја? Змај је за Вас неѝѝо више од ѝире.

У. Ш.: Играчка из детињства. Веза са ветром. Поигравање са силама јачим од себе. Природа је непосредни учесник. Инцидент у пределу. Твоје присуство у вишим сферама. Проба неба. Пуштао сам га Радивоју док је седео на лечењу у бањи. Гурнуо сам му калем у шаку кад је змај већ био високо у ваздуху. Онда сам се одмакао и запалио цигарету. Он седи у колицима и држи змаја. Даљи описи тог призора учинили су ми се крајње непотребним и сувишним.

Р. Г. П.: Приче „О Жени из Хуареза“ груѝачије су од ѝреѝходних. Један криѝичар је рекао да у Вашим књѝама и драмама никада није било ничеѝа злоѝ, малиѝноѝ, никада суровосѝи, обрачуна, никада злобне ѝоѝуљеносѝи, мрзовоље. Туѝа да, или медиѝѝѝивни ѝесимизам.

У. Ш.: Не видим краја насиљу. Отуд тај „медитативни песимизам“. Увек је ово „сад“ горе од свега што је „било“. Туп свет. Досадан, рекао би Гогољ, још у оно доба. Ништа се није променило. Ово је свет лажи, лажних представа, лажних месија, лажних душебрижника. У таквој гадости тумарајуѝи, човек је плен чак и кад стекне неко искуство. Све су пеѝине окужене, скровита места обележена, нема ствари сигурне од „плана за рушење“. Некад су то били ближњи, породица, сродне душе и заљубљени. Омиљени плен бесмисла. Никад се ништа није сачувало, само у песми и причи. Зато посла има и биће га увек. Стварност је гадост која за собом, као чичкове, вуче све вредно живљења. На писцу је да јој не да мира. Да је прати, слеђе и кљуца. Да спасава чичкове. Зујати, бити брз, неухватљив. Дразити ту гадост стварности и не остављати је на миру. Тупа, срећна гадост, на свим каналима и програмима. Песник је обад-самац. Не мора да чека, не мора да се организује у ројеве. Ја сам тај „без којег би овде било безбрижно живети“. За сваки сам „медитативни песимизам“, без лажне скромности, ипак морао да се потрудим. Да одзујим. Да се напијем крви. Да се не поколеbam.

Р. Г. П.: Мени су најзанимљивије биле ѝриче „Миѝранѝска криза“ или „Мој Ал Маѝриб“, у којима је немоуђе не осеѝѝѝи неѝѝо од ѝреживљеноѝ, неѝѝо од ѝѝимноѝ, ауѝобиоѝрафскоѝ. Сличне моѝиве налазимо и код Милеѝе Продановиѝа у ѝоследњој књѝизи, о миѝранѝима.

У. Ш.: Ова друга је ништа друго до допуњено и проширено издање једног кратког дневника путовања. Прва је већ нешто сасвим друго. Запакована у омот који би свима

скренуо пажњу налази се читава историја једне породице без много бављења темом из наслова. Грандиозан, глобалан наслов, а прича обична. Један тип прича о себи, вучара нас са собом по Банату, од севера до југа, у распону од јутра до ноћи. Овом трику сам прибегао из чистог креативног безобразлука. Опет нам се продаје трагедија великих размера, опет се о људима говори као о метеоролошким појавама. Бришу се имена, године, личне карактеристике. Први знаци глобалног лудила показују се у тежњи да се појединачне људске трагедије прикажу као занемарљиве. Опет смо крдо гнуа. Погинули се изражавају бројем, то је већ огроман „напредак“ у односу на компликован процес праћења појединачних судбина. Оне су интересантне само када неког храброг треба представити као будалу, криминалца, претњу безбедности, сигурности. Шта они који брину о томе знају о безбедности и сигурности. О вештинама које свако стиче сам, ризикујући сваки дан, борећи се за опстанак без најаве о томе, без подршке времена и средстава којих у изобиљу имају творци глобалних трендова. У једној од сјајних хуморески-једночинки Музе Павлове, двоје на сцени, једно упорно настоји да другоме предочи размере трагедије која је у основи садржаја *Хамлеџа*. Нешто касније, друго лице налази начина да покаже да разуме и закључује следећим речима: „...зима је, а дете нема ваљенке. Ето, то је трагедија.“

Р. Г. П.: *Ви живиџе своју личну историју, сиџљни свети Вас мање доџиче?*

У. Ш.: Спољни свет је неумољив, неизбрисив. Немам ја никакву личну историју, осим историје истрајавања у покушајима да нешто од онога „споља“ разумем, пронађем узрок и порекло. Људи су ми битни. Радим на сређи других, око себе, то је једини начин да се спасем туге, јада и чемера. Не може се писати а не живети. Не верујем у случајност, али нисам сујеверан, добро, можда мало. Нема ничега у ономе што пишем а да се пре самог покрета у том смеру нисам надахнуо нечим виђеним, прочитаним, неким призорима којима сам присуствовао, људима са којима сам разговарао, живима и упокојенима, сеђањима, својим и туђим. Невероватно је колико тога може да стане у нешто тако кратко као што је људски век.

Р. Г. П.: *Једном џриликом сиџе рекли: „Осџварио сам да имам џросџора, времена и услова за оно шџо се чинило да је иџак било најзначајније.“ Ви имаџе „дисциџлину рага“ и „самобичевања“. Да ли џишеџе свакодневно, како изџлега Ваш радни дан?*

У. Ш.: Ха, па нисам баш флагелант, али, настојим да ми сваки дан до краја заслужи придев „радни“. Не пишем сваки дан. У глави да. Кад седнем, а то је ретко, не престајем док ствар није готова. Могу да носим „плод“ ко слоница. Често ме издавачи и прекоревају. Зашто немам сваке године нешто ново? Читам свакодневно. Постоји чудесност у томе како ме неке књиге маме. Натерају ме да све оставим. Провиђење је непредвидиво. Сад ми каже „остави то, одмори, узми ово“. Нисам ја за кулу од слоноваче. Не живим ни у каквој изолацији. Пуштам да ме стихија свакодневице носи, и то је важно. По оној представи да „нема те монашке келије до које џаво не може да прокопа рупу, као пацов“, и не трудим се да се „зазидам“. Ваволу некад треба кренути у сусрет, тако су веђи изгледи да ћемо се срести на неутралном терену. Некад помислим да нисам ни изблиза плодан као писац, колико бих могао, да сам веђма самодисциплинован.

Али, није свака неактивност лењост. Ако бих себи закинуо посматрање и промисао, све оно што претходи написаном, не би се ништа ни десило.

Р. Г. П.: *Каква је била Ваша сарадња са њлумцима Небојшом Глојовцем, Гораном Шуљником и Јосифом Тајићем у филму рађеном по Вашем сценарију Хадерсфилд?*

У. Ш.: Небојшу, Горана и Јосифа упознао сам још током рада на истоименој позоришној представи. Чудесно је било. Такви су то људи. Било је нечег анђеоског у Небојшиној и Јосифовој појави. Филм је овековечио делић светлости којом су зрачили. Горан је врхунски професионалац који не посустаје. Цела екипа била је фантастична. Причали смо колико је било потребно. Та ствар је у својој зрелој фази досегла трансформацију после које сам доживео оно што се ретко деси. Нисам био важан више. То је величанствен осећај. Јесам ја то написао, али за ове висине заслужни су само они. Великолепно!

Р. Г. П.: *О професорском позиву.*

У. Ш.: Нисам ни сањао да ћу постати наставник вештина. Лепо је. Једну епоху гледаш у њеном заласку, другу док неумољиво свиће, а упут пролазиш кроз све које су за нама. Ово бандитско, некултурно окружење, либеркапитализам, етички и морални суноврат, тријумф лоших стереотипа, не могу вечно трајати. Чекање не долази у обзир. Читамо, пишемо, слушамо се, размењујемо мишљења, своја и туђа. У томе је суштина студија драматургије. Интересовање из године у годину опада. Ово је време „свезнајућих“. За поступно али темељно путовање кроз све стилове и форме, формате и елементе, потребно је време. „Хоћу сад и хоћу све“ не пије воде. Ово није курс. Није ни семинар. Процес траје колико је потребно и да није тако остали бисмо без најзначајнијег – разговора о само нама битним стварима. То је то, наизглед „изгубљено“ време. Гледамо се немо ал’ се разумемо. Или не. Важно је да једно другоме верујемо. Да је намера добра и искрена. Па, сад, пут „до пакла“ ил’ „до раја“, о томе ипак нека свако води своју бригу.

Р. Г. П.: *Добитник сџе Европске награде за књижевност за роман Сасвим скромни дарови у Бриселу. Какав је био осећај примити награду за „најјерсијективније младог писца“?*

У. Ш.: Кравату сам сваки час настојао да поставим на место и трудио се да стојим право, у противном сако ми не би стајао како је предвиђено. У том „ритуалу“, читава манифестација траје два-три дана, најзанимљивији су сусрети са писцима из других земаља. Десетак или више, али сваке године скупи се толико писаца из разних крајева Европе и бивају тамо, у Бриселу, свечано представљени, што биографијом, што преводом одломка из неког свог дела. На ту идеју су дошли издавачи. Требала им је свежа крв. Испрате вас сумњиво оптимистичним предвиђањима да ћете ви сад бити превођени на све европске језике. У реду, неки се преводи и десе, али ни изблиза у оноликом броју. Људи су доживљај. Сећам се разговора са Биргил Огуз, турском списатељицом. Сећам се, причали смо о темама и идејама. О свему битном за писце. Њено читање памтим као веома узбудљиво, право мало поетско чудо.

Р. Г. П.: „Храбро, само храбро! Храбро воли све око себе, браће мој. За што је појребна велика храброст. Као што је највећи страх који човек може да осети страх од боја да је мојће једном и заувек изубији љубав за све и свакој.“ Да ли је мојће живећи са бомишљу да никада нећеће некоја волеји?

У. Ш.: Све је могуће. Ипак, ја сам за оно што је цитирано. Човек мисли да зна све о свом пореклу. Што је најгоре, тако се и понаша. Љубав је најкривља. За све. Ако је нема, онда зато што је нема. Ако је има, онда зато што није већа, узвишенија, узвраћенија. Не може се заменити никаквим сурогатима. Узајамно поштовање, понашање „у складу са ситуацијом“, трпељивост, разумевање – све је то у реду, али, бити прожет, не заведен већ анђеоском руком вођен, е, то је нешто. Осврнути се око себе и постидети се, није срамота. То је основни предуслов најважнијег деловања. Опраштања и вољења.